

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:
 Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr.
 Na pol roka . . . . . 1 » — »
 Na štvrt roka . . . . . — » 60 »
 Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:
MIKULÁŠ LEPSÉNYI
a GERHARD NÉMETH.
 Hlavný spolupracovník:
FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 I. ker. Döbrentey-utíca 18.
 sem sa majú posílať predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr.

Pozvanie na umrlčie hody.

Už sa nafakali, že ľud započína rozmýšľať, že počína k povedomiu sa prebúdzaf, chystá sa už raz s chvastačmi počty urobiť. Už by bol raz čas, aby ľud konečne tieto počty urobil, šafárov neuprositelne na otázku fahal a neverným aby obšit dal. — Mnoho, premnoho páchajú v mene ľudu proti ľudu, nech sa tedy nakarhajú, nech zaň trpia.

Či nie ct. 48-ročná vládna stránka, vy ste sľubovali neodvislý colný obvod a dali ste miesto neho civilné sa párenie, ktoré statočnému človeku netreba, len upadnuté duše, zahalači a prázdnoдушní ničomníci si ho žiadajú.

Prislúbili ste uhorské vojsko, a dali ste miesto neho beznáboženstvo, aby i váš verný priateľ, diabel tiež niečo dostal.

Prislúbili ste uhorský národný bank, a dali ste miesto neho židovskú recepciu.

Prislúbili ste podporovať malých remeselníkov a miesto nich podporovali ste veľkých priemyselníkov a nesvedomite ste nechceli zbaď, že malý remeselník, ako vychodí na vnivoč,

ako hladuje, pokým ste vy s vašimi židovskými kamarátmi si pochutnávali bažantovú pečienočku a millióny ste nashromažďovali na hromadu.

Prislúbili ste podporu roľníkom a miesto nich podporovali ste veľké židovské fabriky, na náš krk ste nám doniesli od mýta slobodné ruské a rumuňské zbožie a talianske víno, tak že našu malú úrodu za chatrnú cenu musíme premárniť. A čo málo dostaneme, akožto ovocie celoročného nášeho namáhania, to nám z hrsti vyderiete akožto daň.

Prislúbili ste lacný úver, medzitým ani zrna peňazí sme ešte nevideli, jestli že u židov nie.

Prislúbili ste že vládu zrútíte, a vy ste ju oslobodili od istého a hanebného padnutia. No veď len prídte domou vy ct. 48-roční

neodvysliaci vládnej stránky, prichystáme vám slávne prijatie tak, ako ste si ho zaslúžili.

Už i citia tí ct. slobodomyselní a 48-roční páni vládnej stránky, že sa niečo proti nim chystá, lebo veľmi vyhlasujú, že všetky stránky

Štefan Rakovszky, cis. a král. komorník.

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevadž semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

sa musia spojiť tomu novému prúdu (totiž proti ľudovej stránke) a ruky si musia proti nej podať. K tomuto vyzval i minister Szilágyi voličov vo svojej reči v Prešporoku. Takto medzi iným riekol: „*Včul sa deje búrenie k utvoreniu novej stránky.*“ Alebo snáď ani na nás, ani na tú ľudovú stránku utvoriť sa majúcu ne- cieľil et. pán minister, lež snáď myslel na ná- sledovné a i čo najbližšie verejné sa sje- dnotenie slobodomyselnej a 48-ročnej a neodvyslej stránky, na toto snáď cieľil? Snáď tieto dve stránky vyzýva, aby sa už raz sjednotily, aby obecnosť viacej nemala žiadnej pochybnosti, že oni úplne jednu stránku tvoria a tejto sje- dnotenej vládnej stránky bolo by hlavnou úlo- hou tú ľudovú stránku zbiť a zničiť?

Ďalej pán minister hovorí, že za túto stránku my búríme všemožnými prostriedkami, i takými, ktoré by už i sám vlastenecký cit musel nám brániť. S týmto výrokom pán minister už sa opozdil. To by bol mal vyja- viť vtedy, keď pri úvode pojednávania cirkevno- náboženských návrhov protestanti vydali to heslo, že proti katolíkom sa musia spojiť so židmi, ba i so samým čertom. Vtedy by treba bolo bývalo dôrazne ohlašovať, keď medzi ná- boženské stránky posávať v pokoji spolu ži- júce hodili zvaďu, závod a revňujúcu závišť a vzteklú nenávisť; prv než sa chystali očesať to od nich rozčechraným nazvané vojsko, kato- lícké kňazstvo a prv než do pohybu uvedli ten najrozhorčenejší náboženský boj. Kdeže bol vtedy ten vlastenecký cit?

„Za počínací punkt, hovorí ďalej pán mi- nister, táto stránka volí si cirkevopolitické reformy.“ To jest, že si vyvolila. V minulom čase hovorme et. pán minister pravosúdia, vtedy povieme pravdu. „Z rozbúrenia“ (lepšie pove- dano zbuřenia) usilujú sa politický kapitál (to jest si žiadali) utvoriť pre budúcnosť“. Toto i urobila a uznala slobodomyselná vládna strán- ka, a 48-ročná neodvyslá vládna stránka k to- muto cieľu potajomky sjednotená, pretože toto jedno už je včul zrejme, čo sme my ľudová stránka, zvláštne my katolíci vždy s dôrazom ohlašovali, že sjednotená slobodomyselná a 48- ročná a neodvyslá stránka všetky politické re- formy za podlý politický cieľ na korfešáciu upotrebila.

„Náboženské náruživosti chcú vyostriť.“ To jest chceli a i učinili. Ostaňme len pri mi- nulom čase drahý pán minister, pretože toto zodpovedá pravde a skutočnosti: Slobodomy- selná vládna stránka spojená so 48-ročnou a neodvyslou vládnu stránku náboženské ná- ruživosti natoľko vyostriľy, že tieto potiaľ neni možno utíšiť, pokým predošlý stav na celom

poli nebude naspák postavený, pokým nábo- ženský válečný krik nebude odľukaný.

To chcú, hovorí pán Szilágyi, „aby ná- boženský rozdiel učinili hlavným faktorom ve- rejného života.“

I s týmto výrokom sa opozdil pán mini- ster; i tento výrok bol by mal pred započatím naničhodnej náboženskej hádky svojej vlastnej stránky a 48-ročnej a neodvyslej vládnej strán- ke povedať, ktoré vtedy už náboženské náru- živosti boli roznieťily, náboženský rozdiel hlavným činiteľom ustrojenia verejného života urobily.

Kde že bol vtedy ten vlastenecký cit? Alebo či na vlastenecký cit len vtedy je oby- čaj sa odvolávať, keď ministerské stolce a to- boľky sú v nebezpečenstve? Rozdiel náboženský hlavným činiteľom verejného života urobiť, ako článok viery sa obsahuje v katechismuse pro- testantov.

„Posávať každá stránka sa chránila cir- kevným a náboženským stanoviskám v politike prevahu dať (len protentanti a s nimi spojení židia nie) a po dnešni deň zrovna to chcú roz- hodným učiniť,“ praví pán Szilágyi. Je pravda, i to už urobila s čertom a so židmi spojená slobodomyselná a 48-ročná vládna stránka.

Všemožne, i so svojou vlastnou škodou uškodiť katolíckej cirkvi, či i toto neni nábo- ženské stanovisko? Či i toto je slobodomyselné zachádzanie? Túžiť po katolíckych statkoch či i to neni náboženské stanovisko? Či i toto je slobodomyselné zachádzanie? A v grófovi Apponyimu zatracovať náboženskú či i toto je slobodomyselné zachádzanie? A ver čo že je katolíctvo grófa Apponyiho oproti kalvíntvu pánov Kolomana Tisy a ministra Szilágyiho?

Len toľko, ako jedon klobúk oproti Eiflo- vej váži. Lebo vidíte pán minister grófa Appo- nyiho jeho katolíctvo ešte posávať k ničomu nedoprovadila, pána ministra ale kalvíntvo na- pomôhlo na ministerský stolec a tam i posá- vať silno udržuje. Či i toto neni náboženské stanovisko? Či i toto je výsledkom slobodo- myselnosti? Hlasovanie 6-ho októbra skvelým dokazom nám poslúžilo k tomu, et. pán mi- nister, že celá náboženská reforma je činom nie z citu potreby slobodných náboženských ustanovizní, lež jedine a výlučne z náboženské- ho revnenia jedine z náboženských stanovisk sa chovala. Toto ani pán minister pravosúdia ne- môže prekrútiť, ačkofvek známo je, že je on veľkým majstrom prekrucovania a v tomto ešte i Kolomana Tisu prevyšuje.

„Moje presvedčenie, páni moji je to,“ ho- vorí ďalej pán minister, „že tomuto smeru (tak je, ktorý sjednotená slobodomyselná a 48-ročná

vládna stránka doviedla, započala a posvätila) ktorý smutné výsledky svár *jednej zaniklej doby* vyvolal (pravda tak je pán minister) v záujme našej vlasti s celou silou treba odporovať (pravda tak je pán minister) so zákonnou zbraňou.“ (Ale len s takou ct. pán minister, nie však s úradňou mocou, s pomocou hlavného župana, podžupana, hlavného služného, notára, richtára a žandárov, s úradným nútením, s falšovaním volebnej zápisnice.)

Či očuješ ty ľudová stránko, toto je vyzvanie, aby si oproti stála tomu zlostnému smeru, a síce s celou silou, k tebe je namierené, pretože ty práve proti tomuto zlostnému smeru (ako je civilné sa párenie, beznáboženstvo a podobné zákonné návrhy) sa stávaš. Vidiš, ešte i pán minister pravdy ťa povzbudzuje k boju, lebo to záujem vlasti požaduje. Ďakujeme za dobrú radu ct. pán minister, prijmeme ju od slova do slova. Ľudová stránka bude odporovať tomu zlostnému smeru s celou silou, všetkými sústavnými prostriedkami, pretože to záujem vlasti od ľudovej stránky očakáva, požaduje. Ponevác, či nie pán minister ani ľudová stránka nemôže vlašne, alebo práve lahostajne hľadať, ako sa vyvinuje jeden zlostný duch, ako napučá jeden prúd, ktorý vznešené výdobytky mešťanskej slobody, (ako je ku príkladu nútivé civilné sa párenie), braterský cit medzi občanmi krajiny povedome alebo zo sobeckej ľahkomyselnosti napadá.“ (Ako to sjednotená slobodomyselná vládna stránka a 48-ročná a neodvyslá vládna stránka, dosť smutne že urobila.)

„Ktorá, jestli sa vyvinie, ešte viacej by rozbúrila silu naroda. (Tak je ct. pán minister), ešte viacej by nebezpečenstvu vystavila jeho budúce vyvinutie (oj, ako je to pravda, ako by len ústami ľudu hovoril,) nežli rozpadnutie všelikej stránky, ktorá posiaľ jestvovala.)

Slyšte 48-ročná a neodvyslá vládna stránka, táto posledná čiast' reči k vám hovorí. Prečože sa už verejne nesjednotíte s uplním zachovaním zovňútornej formality na jednom nijakovom mieste, ako sa to stalo pri komedii prvého sa smiešania, medzi vtedajšou ľavou a Deákovou stránkou. Na čo že je tento nepravý stud, nepravá haňba! Ľud už i tak vie, že 48-ročné a neodvyslé vaše zásady ste na kliniec zavesili, viacej už i tak vám neverí, falošní apoštoli! Potom na dosávaďné potajomné sjednotenie, jestli že bola pohnútká! v náboženských otázkach k verejnému sa sjednoteniu dal vám pohnútku váš srdečný priateľ, pán minister pravdy s oným výrokom že posávaďné rozptýlenie stránok omrzačuje silu naroda. Či očuješ toto, ty ľudu, ako sa strojá

proti tebe a predsa nevidíš čisto? Kedy už spadne belmo z očí tvojich? Tedy teba možno večne mámiť? — Už ale veľu môžeš čisto vidieť, že ti od teba so 48-ročným a neodvyslým programom vyvolení tvoji ablegáti kde sú? Na vládnej stránke! Tú v zlom i dobrom podporujú, len že ešte to tajá, neopovážia sa to verejne vyznať, ponevác budúci volieb sa bojá, že ich vyšmaríš pre ich vládnu strankovitost', čo i musíš učiť! „Ale puhými slovami proti tomu záhubnému prúdu“ hovorí ďalej pán minister, zdarne bojovať neni možno. Zdarný boj len jeden jediný pravý účinnivý prostriedok má: oproti strojeniu sa s ústrojením odpovedať.“ Či očuješ, ty ľudová stránka, čo hovorí ct. pán minister! Sem pozoruj, lebo veď on pravdu hovorí, že ty ľudová stránko, sa musíš ustrojiti. Jeho slová nemôžu k inej stránke byť namierené, pretože politické stránky v našej krajine už všetkie sú ustrojené, jedine ľudová stránka neni — a tak pravi pán minister, jestli že dobromyselne rozvinutie (už totižto opravdive slobodomyselne, nie také neprave slobodomyselne rozvinutie) a vládna politiky národného zosilnenia nechceme z našich rúk vypustiť (totiž my ľudová stránka; horkýže chceme, horkýže chceme, ani nevypustime) vtedy naše ustrájanie musí byť účinnive a musí spočívať na širokom základe.

Tak je, pravda, ct. pán minister. Ďakujeme za dobrú radu, i prijmeme ju, ľudová stránka sa ustroji, ustrojiti ju je nádobno v záujme vlasti. Ľudovú stránku na širokom základe ustrojíme; v nej môže mať miesto opravdive slobodomyselný protenstáť, žid a i katolícky človek, každý občan krajiny, ktorý kráľovi vlasti národu nesebecký bez záujmu a bez všetkého materiálneho osohu chce slúžiť, kto opravdivú slobodomyselnosť nechce znevážiť zapodlé kortešovske figle a cieľe, ktorý oblegatstvo nepokladá za výživý zárobek a za taký stav, ktorý je na to aby ablegátov doprovadil k iným masným hrncom a snemovňu nepovažuje za chovateľňu, za učastinnú spoločnosť, ktorá vyživu poistuje a zárobky poskytuje, a ktorý na sneme nie seba samého, nie svoje vlastné materiálne zaujmy sa usiluje zastupovať, lež oprotivne, vylučne, jedine záujmy vlasti, záujmy ľudu.

Hore sa tedy ľudová stránka! ustrojime sa, asice účinnivo a na širokom základe, lebo i pán minister hovorí, že to tak záujem vlasti požaduje!

Poslúchajme pána ministra a ustrojme *ľudovú stránku!*

Dr. Aleš Bakonyi,
pravotár.

POLITICKE CHYRY.

Zuraňský okres. V minulom našom čísle sme spomenuli, že v zuraňskom okrese bude nová voľba. Vláda syna veľkého majstra slobodných murárov, Augustina Pulskeho vyslala do okresu, aby si ho nadobudnúť. Pulske i ponavštevovať už obce, kde notári sa usilovali veľký kriek v záujme jeho urobiť. Najnovšie katolícki voličia postavili grófa Vladimíra Zichyho. Nech žije!

Zle pochodilý ablegát. Srdeco naše vysílame stisknúť vrúčne ruku driečným katolíckym mešťanom neohroženého ducha v Somlyóvásárheli, ktorí minulý týždeň hodnými sa učinili toho, aby celá krajina pred nimi klobúk sňala, tak i pred túskevárskými, devečerskými a borsörökškými ich bratmi.

Asíce Adalbert Komjáthy, ablegát to somlyóvásárhelského okresu b. m. 24-ho počtu vydával v sídelnom meste volebného okresu. Asi 50—60 povedomých katolíckych voličov sa zišlo k tejto reči.

Keď Komjáthy sprovádzaný jedným luteranom pred veľký hostinec reč držať išol, voličia ablegáta poprínich idúceho nedržali za hodného, aby ho pozdravili, tým menej mu kričali „nech žije,“ ba čo viac ani pozdravenie haňbiaceho sa ablegáta neprijali. — V nej tichosti šli za krajinským otcem katolíci s krvacujúcim srdcom, ale tým strašnejšie potom vypukla búrka vo veľkej siene hostinca.

Jaknáhle ablegát vstúpil do siene, v ústach za nim sa hrnúcich voličov, ako hrom zazneli tieto výpuky najväčšieho, rozhorčenia a nenávisti: „Abcúg Komjáthy!“ „Nech žije Vajay!“ „Dolu so sviatosť šľapajúcim Komjáthym!“ „Dolu so židovským ablegátom!“ „Abcúg civilné manželstvo!“ Treba vypudíť potajomne vládnostránkára. V ohromnom kriku pravdaže Komjáthy ani k slovu nemôhol prísť, ba čo viac, za dobre drža sa utiahnuť do jedného kúta siene, kde jeho prívrženci, trasúci sa židáci okolo neho stáli ako bášty malo ochrany poskytujúce, aby ablegáta od skutočného urazenia oslobodili. Komjáthy, zdá sa, rátal na to, že dupkanie voličov nezadlho sa utiší, a že potom bude môcť započat svoju reč, avšak v svojej nádeji sa sklamal, pretože o svoju reč žiarliví voličia miesto toho, že by sa boli utišili, tým zvučnejšie Vajaymu prikríkovali „nech žije“ tohoto najväčšieho politického protivníka Komjáthyho, bezprestánia abcúgovali Komjáthyho a všemožný posmech z pána ablegáta robili; ženy však otvorenými oknami hostinca vykrikovaly posmešné svoje poznámky.

Niektorí voličia so sebou priniesli tie čísla „Uhorských novín“, kde je politický smer Komjáthyho opísaný a najprisnejšími výrazmi mu na oči vyhadzovali urážky cirkevnej politiky. Poldruhej hodiny kresali voličia ablegáta do kúta utisknutého bez toho, že by sa bol opovažil len mrknúť.

Židia vidiac, že táto vec môže mať i zlý koniec, potajomky poslali pre žandárov do Devečeru. Keď sa zjavili tria žandári, katolícki voličia, vykrikujúc „nech žije Vajay“ a Komjáthymu abcúg počali sa po malý rozochádzať, tú dobrú radu zanechajúc Komjáthymu, že jestli že je mu život milý, aby sa viacej v ich obci neukázal. Keď sa už nebezpečné mračna rozšířly, Komjáthy oblahčený vystúpil z kúta na rečnícky stolec a pod žandárskou ochranou pred 15—20 židmi a

6—7 luteranmi vydal počuť. Len prítomnosti žandárov sa môže poďakovať, že zmätky na ulici po dokončenej reči vystaly.

Takto sa prejavil u nás — píše náš dopisovateľ urazený katolícky cit, takto z vydávania počtu stalo sa dorátanie. — Do Devečeru neopovážil sa ísť Komjáthy, pretože jeho prívrženci po predku ho upovedominúli, že to tam nie len s abcúgom, ale — i so skalamí očakávajú.

Zriadenie ľudovej stránky. Duša naša od radosti plesá nad následovným oznamom: Gábriel Tormáši, dekan to almáškého okresu a farár v Kofmáre 20-ho tohoto mesiaca do svojho domu pozval voličov tejto obce a s nimi poradu držal. Vysvetlil im program ľudovej stránky, na čo prítomní voličia s radostným oduševnením vyjadrili, ba na hárkoch na pripojenie sa ku ľudovej stránke vyzvajúcich svojimi podpismi sa zaviazali, že na budúcnosť, hlas svoj len na takých ablegátskych kandidátov dajú, ktorá na základe programu katolíckej ľudovej stránke stoja a sľúbia, že v záujme katolíckych záležitostí vždy budú hotoví do boja ísť. Potom Tadea, Marianoviča, Mikuláša Puhla, Jozefa Schmidt, Melichera Zelich so zastupiteľstvom u centrálného ústrojného výboru katolíckej ľudovej stránky povedili. Ejhľa to je súcnosť do života! Neváha, nečaká, lež účinkuje. Neuspokojí sa s pouhou rečou, lež chopí sa pravého pomocného nástroja, ustrojuje stránku ľudu. Ej, prečo že není všade tolko duše, toľkého oduševnenia a účinnosti. Oltární bratia Pre sväté meno Pána Ježiša prosíme vás, nasledujte tento vznešený príklad!

Kalvínska cirkevná politika. Vo výbore vyšieho domu kalvínsky biskup Karol Szász o tom dôrazne rečnil: »že on vraj nechce prekaziť, aby sa ten cirkevný návrh zákonom nestal, lebo že vraj tento zákon v záujme slobodomyselného pokroku je veľmi potrebný.« Na kalvínskom cirkevnookresnom shromáždení ale toto hovorí: »Boh chce, aby cirkev (totižto kalvínska) novým zkusovaniam bola vystavená a i tieto víťazna prestojí, ako posavád.« Veru kto takúto cirkevnú politiku robí, ten kuje železnú obrúčku z dreva.

Nové uhorské manželské právo.

II.

K čomu je civilné manželstvo dobré?

(Pokračovanie.)

Pravda viera veľmi kvitne!

Že sú to výstupky, zatajiť sa nedá! Trpeť sa nemôžu, a hriech je ich prehliadnuť. Lež dľa nového zákona chcú tomuto len tak odpomôcť, že im k vôli chcú aj manželstvá pod prísahou až do smrti uzavreté za rozlučiteľné vyrieť! (161. §.)

Odkiaľ a kedy obdržal štát moc manželstvá rozlučovať? Od Boha ju neobdržal, to aj sám uzná. Žeby ho bol ľud o to prosil, to sa tvrdiť neopovažuje, pretože je ľud všade oproti nemu; lež čoby to aj ľud žiadal, nič by neosožilo, lebo čím ľud nevládne, to ani štátu nemôže dať.

Štát sa tento kúsok šelmovský od Martina Lutera naučil, ktorý prvý vynášiel, že je manželstvo len taká civilná smluva, ako keď si človek

dom, zem, alebo nejaké hoviadko kúpi. A potom, keď sa predavačovi a kupcovi tak líbi, jednomyseľne môžu aj zrušiť smluvu. Ďalej sa chválil, že skrz to, že manželstvo čo sviatosť zaprel, zase novší úder nameril na pápežstvo, čili katolíctvo. — Od tohoto času koľkokrátkoľvek sa nenávisť zbudila proti náboženstvu katolíckemu, vždy a všade len s civilným manželstvom mákali.

Jestli by cirkev bola prívola k rozlučiteľnosti manželstva, celé krajiny by bola získala, VIII. Henrik a Angličania by posiaľ boli Katolíci, keby bol pápež dovolil, aby Henrik svoju zákonnú manželku od seba odsotil mohol. Lež cirkev radšej ztratila Anglicko, nežby sviatosť manželstva bola zaprela. Ani teraz to neurobí. Nikdy to neučiní!

To vyhlásenie, že manželstvo je rozlučiteľné, není vlastne nič iného, ako vnútenie protestantských náuk Katolíkom. O proti čomu v mene slobody náboženstva a svedomia na veky protešťovať musíme.

Ináč rozlučiteľnosť manželstva ani sami Protestanti nadržia za cty hodné; ponevác oni sami netrpi, aby sa ich kňazi rozlučovali, a beda by bola tomu kňazovi, ktorý by sa so svojou ženou rozlúčil, a druhú si vzal. Aj s tým sa honosia tí liberálni páni, že civilné manželstvo premôže všetky prekážky, ktoré by z rozličnosti náboženstva povstaly, tak že sa napotom aj židia môžu dať s kresťanmi sobášiť. Môžu sa len dať, len že pred Bohom a svedomím to nikdy nebude manželstvom, len pred štátom.

Nehaňbia sa tým chváliť, že toto spojenie sa so židmi veľká výhra bude pre národ uhorský a jednotu národnú. Keby som sa nebál, že sa nahnevajú, rád by som sa opýtal, či by reku aj pán Wekerle aj pán Szilágyi dcérušky svoje židáckom dali, keď je to tak veľké šťastie to manželstvo so židmi? — Oni pravda len dľa zásady ráčia byť priateľmi takejto jednoty národnej! Toto sú tie najväčšie bomby liberálnych pánov. Čo ešte okrem tohoto zpomínajú, to je len taká prázdna vrava, čo každý židáček poslušne za nimi blaboce: že ktorí chcú s osvetou napredovať, tí vraj všetci chcú civilné manželstvo, ktorí ho ale nechcú, tí vraj vo tme ľapkajú a na zadku ostanú. Tedy civilné manželstvo je: napredovanie a osвета; protiva tomu ale tma a pozaostanie! Toto rozprávajú v každých židovských a liberálnych časopisoch, novinách každý deň 12-krát.

Je to taká vrava, ako som to od jedného môjho známeho očul, že jedon pán mal jedného papagája, ktorého s veľkým namáhaním naučil to slovo: *Miško* vypovedať. Papagáj sa to aj naučil.

Ktokoľvek prišiel potom do dvora, či pán, či handrlák; či pani veľkomožná, či služka, na každého kričal: *Miško, Miško, Miško!*

Liberálni rečníci a novinkári, o čom koľvek je reč, či o poľovačke, alebo lapaní rýb, či o roľníctve, alebo chovaní koní, či o manželstve, vždy len pokrok, pozaostanie, osvetu, tmu at.ď. zpomínajú.

Keď už počujem, že vopred — na zad, pokrok — pozaostatok, osвета — tma, hneď mi na um príde: *Miško, Miško!*

Aby som sa ešte raz vrátil na tú námietku, že sú aj inde Katolíci a predsa zaviedli civilné manželstvo.

Nuž, keď inde Katolíci neužívali, alebo užívať nemohli ich právo ústavné, mi ho budeme, a dobrý príklad ukážeme našim cudzozemským bratom. Posiaľ sme boli ochraňujúcou baštou civilizácie evropejskej pred pustošiacou zbranou Východu, napotom ju brániť budeme pred revolucionálnymi zkasu nosiacimi ideami (myšlienkami) Západu. Posiaľ nás Evropa čo výlučne slobodu ochraňujúci bojovný ľud poznala; napotom nech nás čo výlučne právo ochraňujúci, ústavný a dospelý ľud pozná. Keď sme na slobodu, ústavu, Kráľovi a Vlasti prisahali, keď treba, budeme aj to prisahať, že našej Viere, Cirkvi verní ostaneme!

III.

2-hý december roku 1893-ho bol ten veľký deň, v ktorom vláda s honením po veľkej demonštrácii predložila návrh snemu o civilnom manželstve. Obsahuje on 167. §-ov, ktoré sú tak sem i tam pomotané, že keď človek jednomu §-u chce porozumeť, musí k nemu ešte asi 10. prečítať.

Z predku na zadok, zo zadku na predok ich musí človek vždy obracať; lebo k. p. 8. §. sa odvoláva na 149-ty; 16. §. na 94-ty a 95-ty atď. Tak, že sa celý ten návrh jednomu opravde zauzolatému kľpku rovná. Jako by sa boli schválne na to usilovali, aby sa v ňom nik nemohol vyznať.

Menujú však návrh tento právom manželským.

Zaiste preto, ponevác ani len slovička neobsahuje o tom, jaké práva a povinnosti majú manželia? Čo za právo ma muž, alebo žena? Čo za právo majú rodičia a deti? Ani len to neobsahuje v sebe, kedy sa má dieťa za zákonné uznať, a kedy nie?

Pozrime ale bližšej čo je v ňom, keď zákonom sa stane tento návrh, jak bude vyzereť to novomódne civilné manželstvo?

(Pokračovanie nasleduje.)

Slobodné vyznávanie náboženstva.

Tento nápis nosí jeden návrh slobodomyselnej vlády. Človek by si myslel, keď tento pekný nápis prečíta, že vláda naša aspoň s týmto jedným návrhom opravdivú slobodu hlása; no ono to ináč vyzerá i s touto predlohou, ktorú magnáti už raz odmrštili, a páni ablegáti zas ju po druhý raz do snemovne magnátov nazpät poslali.

O diablove sa vypráva, že mu všade vidno kôňské kopyto, čo by akokoľvek bol pristrojený. Nuž veru i z návrhu o slobodnom vyznávaní náboženstva, tiež také kôňské kopyto vykúka; ponevác vláda pri tomto návrhu slobodu síce hlása, a predsa nič inšie s tým nesmyšľa, len *moc svoju* rozšíriť a pod dozorstvo svoje nielen vačky, ale ešte i *duše* občanov uhorských priťahnuť. Nad dušami občanov slobodomyselná vláda síce už i teraz rozhoduje; lebo dietkam, z miešaného (medzi katolíkmi a nekatolíkmi uzavreného) manželstva pochádzajúcim, už i teraz predpisuje náboženstvo, v ktorom majú byť vychovávané. Na budúce ešte viac duši chce do *svobodomyselných* svojich pazúrov zdrapiť; lebo na budúce *akýmkoľvek* novým náboženstvám a vymysleninám dovoliť chce usadiť sa v Uhorsku, ale len vtedy, keď také nové náboženstva pred pána ministra predstúpia a o *dovolenie* ponížene prosia budú. Práve ako keď dajakí komedianti do mesta, alebo do dediny prídu, najprv od rychtára dovolenie pýtajú a potom až začnú komédiu vystrájať a kotrmelce hádzať.

Však veru len na komédiu a posmech slúži celý ten návrh o „slobodnom vyznávaní náboženstva“. Lebo či v Uhorsku po teraz nemôhol každý to veriť, čo sa mu len páčilo? Alebo len to bolí štát uhorský, že niesu ešte za cirkev právnou uznání tí nazaréni, ktorí zbroj ani do ruky *chytiť* a za vlast bojovať nechcú? Či potom už nikto nebude hladovať v Uhorsku, keď krestania *bolestne* budú môcť prestupovať na židovskú vieru? Či nemáme už dost všelijakých, *rozmanitých* náboženství vo vlasti našej? Či potom už ľahko budeme môcť platiť tie čertovský vysoké porcie, keď nám ešte viac tých *nových náboženství* zo všetkých strán sveta do vlasti našej nahabe? Či potom už nikto nebude utekať do Ameriky za chlebičkom, keď bude u nás už *dovolené žiť bez všeho náboženstva*?

Jako teda vidíme, nielen jedno kopyto, ale všetké štyri kopytá vykúkajú z tej *slobody náboženskej*, ktorú vláda zamýšľa. Vláda vždy len *akúsi slobodu* omáľa, vlastne ale a opravdive vždy len *jarmo* vešia na trpezlivo šije občanov uhorských, aby i na ďalej verne ťahali dolámaný

voz tej *slobodomyselnosti*. — Keď tá budúca sloboda náboženstva nemá byť ošklivé klamstvo, prečo vláda sama činí *rozdiel* medzi náboženstvami? Keď majú byť *všetky* náboženstva úplne slobodné, prečo žiada vláda vo *zvláštnom* návrhu ešte i *receptiu* (*prijatie*) židov? Či sa vo *všetkých náboženstvách* nerozumie i židovska viera? Alebo sama vláda uznať chce, keď receptiu židov pýta, že židovstvo *nemá miesta* medzi inšími náboženstvami?

Keď má byť úplná sloboda náboženství, prečo sa má volať dľa návrhu vlády jedno náboženstvo „*prijaté*“, druhé zas „*uznaté*“, tretie zas „*dovolené*?“ Kde je úplná sloboda, tam nemá sa *rozdiel* činiť. Kde je sloboda náboženství, tam nesmie sa nikto ku jednomu, abo ku druhému náboženstvu *nútiť*. A vláda predsa chce i na budúce *nútiť* manželov miešaných manželství, v akom náboženství *musia* vychovávať dietky svoje, jestli sa takito manželia vopred v náboženství budúcich dietok svojich neusnesú. Akým právom môže *beznáboženský* štát natískať jedno, abo druhé náboženstvo? Či sú porcie z ruky kalvínskej lepšie, než z katolíckej? Či sú vojáci židovskí lepší, než kresťanskí?

Že vraj sloboda náboženství! Ktože volí biskupov a hodnostárov katolíckych? Kto spravuje základiny naše! Prečo trpí vláda, aby jej *na sneme* vždy na oči vyhadzovali, že s vymenovaním biskupov len svoju moc podporuje? Prečo nedá katolíkom to právo, čo inšie náboženstva — ohľadom majetku a základín — požívajú?

Naša vláda o slobodnom *vyznávaní náboženstva* tára a v III. odseku návrhu na magnátov zpät poslaného, úplne *beznáboženstvo* chce dovoliť. Nuž prečo radšej návrhom *beznáboženstva* nepomenovala predlohu svoju? Veď kto bude beznáboženstva, čože bude *vyznávať*? Kto nemá vo vačku nič, čože z neho môže vyťahnuť a *ukázať*?

Tak sa zdá, že vláda *haňbila* sa opravdivým menom pomenovať predlohu svoju, aby takto na javo nevyjšly potajomné jej ciele. Keby sa radšej len o to starala, aby sme mali každý *chleba* do sýtosti; aby zbožie naše možno dorobené dajakú *cenu* malo; aby všeobecný *dobrobyt* vlasti našej bol rozmnožený — nie ale kadejaké nové náboženstvá.

Drotár.

DOPIS.

Vysoko ctený Pán Redaktor!

Prosim ctenú redakciu nášho milého »Krešťana« týchto pár riadkov, k rozveseleniu, k poučeniu a poznaniu istých potvor medzi nami sa zdržujúcich, uverejníť.

Každý človek má v niečom volákúsi obľubu. k. pr. niektorý je zalubený do hudby, do spevu, niekto do lovení rýb, iný do hospodárstva a. t. d. Ja k. pr. mám najväčšiu obľubu v cestovaní a len preto, aby som skúsil kraje a obyčaje ľudu a aby poznal rozličné druhy zvierat a bylín, ponevác moje najmilšie studium bolo zvieratopis a rastlinopis.

Jako cestovateľ na mojej terajšej ceste som sa sišiel s niektorými priateľmi tiež tohože odboru, pri rozhovore som im dal tu otázku, že či poznajú také zviera, ktoré má na konci vič alebo ič? žiadan ale z týchto spoludruhov a sice po dlhom rozmýšľaní mi mi nevedel, také zviera ani z pomedzi operencov, ani z pomedzi plazov, ani hmyzov ani osavcov, pomenovať, nedal som sa im dlho trápiť, a ako najskusenejší znalec odboru tohoto som im túto otázku rozlieštil a poznajúc takú hrúzu aj opisal, takto:

Opis zvierata toho je: uliahlo sa v Žiline, má dve nohy, pri vrchu tenké pri spodku čamblavé, obličaj jeho je už dost šedivými škrutinami zarastený, vypelchalo sa u milosrdných bratov v laboratoriu, na teraz sa zdržuje v Kiszucz-Novommeste a sice v latinskej kuchyni čo hlavný kuchár, pri peknom počasi vytiahne sa ako hadisko z díry v čiernom obleku, na kotrbe cylinder a na dlapách habatky, živí sa mäsom a pije pivo a všeliake miešaniny z jeho kuchyni, rano obyčajne (bez prežehnaní sa, lebo te ani nevie) keď mu je clivo v diere behá po chalupách, pri tom je dobrý spevák, lebo ho často očuť tie najhnusnejšie a oplzlé piesne spievaj, je výborný flachač, lebo z jeho pisku vychádzajú len urážajúce slova proti celemu duchovenstvu a svetským úradníkom, táto nespľecha drži sa za najvzdelanejšiu potvoru v mestečku lebo prednáša ľudu, jaký je to veľký dar od vysokej vľady ten civilny sobáš, že ako skrze tento sa rohy zlomia kňazom, že ako budu občania šťastni našej milej vlasti, keď k. pr. vezme štát jejich dietky pod krídla a budú ich vyučovať v štátnych školách, v ktorých sa bude všetko ináč prednášať, ako dosavád v kat. školách, a tak jejich dietky sa potom stanu vzdelanými občanmi — iste myslel na seba, že ako je on — Pán Boh vas chráň!

O priatelia žilinci vezmite si túto hnusu nazpät, lebo ak ona ešte pár rokov v našom mestečku, sotrávať bude, tak bude náš ľud zkazený od nej, že ani rolník ani mešťan (ale len rovný jemú) nebude si vážiť ani kňazov, ani služného ani notára ani učiteľa ani richtára, lebo táto ostuda považuje i toho najsvedomitejšieho predstaveného či duchovného či svetského, za najpodlejšieho povinnosti svoje nekonajúceho drača a tíraňa ľudu — a potom pri jeho mudrej hlúposti vedel si on ziskat niektorých privrzcov a kuchtov — ale príjde čas kde statoční a vážni mešťania odhalia podobizne týchto duševne-chudobných ľudí.

Ešte raz čo najúctivejšie vas prosim v mene novomešťanov, veľmi ctení paní Žilinci, keď sa dostaví

ráz k vám do vašho kat, kruhu — lebo sa pobera aj vám prednášku držať a vas vzdelat — dajte mu naučenie, a napomeňte ho, aby nerobil hambu vašmu mestu Žiline, z ktorej lóna vyšlo tolko chýrečných mužov každého stavu; povedzte mu, aby držal hubu, aby radšej svoju kuchyňu opatroval lepšie ako dosavád, — lebo ak si jeho hnusný drapľavý, jazyk za zuby nezasekne a neprestane búriť pokoja milovných občanov proti čestným predstaveným — keď ho tie miešaniny, ktoré on tak často uživa zo svojej latinskej kuchyné ešte nevylicilý — podame mu liek ze slovenskej kuchyne, ktorý ho iste z jeho pomätenosti vylicí a z neho zlého ducha vypudi — a tak sa môže stať u nás človečikom.

Vy ale milí spolurodáci, nedajte sa mámiť takým vičom ič-om nič-om, chráňte sa takéhn hltavého vlka v ovčom ruchu, a keď sa k vám nábožne matky do domu vtiahne, vyžente ho z . . . latou metlou.

Pán Boh s nami a vič, ič, preč.

Kiszucz-Nové mesto v oktobri 1894. *Vzdialený.*

Z Otúrej 12. okt. 1894.

„Či ozaj tieto novinky nie sú voľáka chyťánka — poznamenali nedôverne viacerí — aby sme úplne pohltnutí boli od tej tak veľmi „oblažujúcej“ stránky vládnej?“ — Úfam, že sl. redakcia ľahko vyvráti podobné pochybnosti a v krátkosti získa si úplnú ľudu nášho, do te-raz politične tak veľmi zanedbaného, dôveru. Ani sa nesmie tak veľmi za zle mať ináč dobrému ľudu tomuto, že sa ostícha, veď veru tolko ráz už zavedený bol!

Spravedlive a s právom môžem teda Vás, krešťanskí bratia vyzvať, by ste sa hodným počtom pod zástavu »Krešťana« shromáždili a zásad jeho pravdivých a bezstranne všetko považujúcich pridržali. Ani sa »Krešťan« neprotiví »Katolíckym Novinám,« ba čo viacej ích chce napomáhať tak, že im príležitosť dáva, by sa zásady katolícké v živote viac a politický vyvinúly; lebo v »Katolíckych« ku vzdelaniu len a poučne sa smie predložiť, to všetko otvorenejšie a ohľadom političného vplivu sa môže čo podvod a ľuhárstvo ostre šľahať, alebo čo oblažitelné srdečne a úpenlive odporúčať »Krešťanovi.« Nedajte sa míliť nijako!

Každý včul politiku sprovádza, každý chce rozhodovať; bez teda aj ti ľudu náš slovenský, ktorému tu v drahej vlasti tejto zostáva žiť i umrieť, ber podiel svoj na politike, ale politike práve krešťanskej, ktorá neprotiví sa Bohu, kraľu a dobrobytu vlasti, ktorá i tvoje blahé večné a časné má na srdci, a ostre, neohrožene, bezstranne šľahá všetko prekrútené slobodomiseľníctvo, falešnú osvetu, nekrešťanské a človeku na obraz a podobenstvo Boha stvorenému sa protiviace mravy. Tak jest »Krešťan« chce a bude brániť tvoju od zosnulých predkov tvojích, čo najdrahší poklad zdedičenú kr. vieru, o ktorú fa zlosynovia oblúpiť chcejú, a tak obrať fa i o to, čo sa ti po teraz zdali ponechať. »Krešťan« neohrožene bude šľahať pohanské mravy, ktoré silou-mocou ti nehanební hlasatelia slobody natisnúť a do života vnútiť chcejú. »Krešťan« neprestajno plápolit bude práporom spasenia, sv. križom, a pod tento fa úprimne, srdečne, neprestajne povolávať, lebo len tento je jediný znak, v ktorom zvíťazí možno. Hor sa teda a v mene Božom sem pod zástavu „Krešťana!“

Turan.

Uhorské snemovné stránky.

IV.

Nová stránka.

V predošlých článkoch predstavili sme tie stránky, ktoré stolce uhorskej snemovne zaujímajú a náš osúd spravujú. Lebo načím vedieť, že páni ablegáti tvoria našu pozemskú prozretelnosť. Len s ich privolením môžu povstať tie rozličné a čudno pomenované dane, pod názvom vašku exekútor, ba keď nemôžeme platiť i podušky nám povytahuje z pod hlavy. S privolením pánov ablegátov odoberajú nám naše školy a obecnými ich činia, aby i židovské deti mali na ne právo. S privolením ablegátov zhotovujú sa oné zákony, ktoré židovské kupectvo s našou škodou a s našim vykoristením podporujú. Jedine s privolením ablegátov sa môže stať, že úzerníkom sme úplne vydaní. Ablegáti sú príčinou že remeselník a malý hospodár ochrany nikde nenachádza. Ablegáti sú príčinou, že naši úradníci (ktorí vlastne sú našimi služebními, pokiaľ naši trpkými grošmi ich vydržiavame), hlavní a podžupani, hlavní a podslužní, notári a pisári môžu sa stať našimi tyranmi. A zvláštne naši ablegáti sú príčinou, že záujmy horného kraja tak pohoršlivo sú zanedbané a nikomu ani na um nepride, aby farchy ubohého slovenského ľudu obľahčil, starosti o výživu umenšil. Predošlé články musely nás presvedčiť i o tom, že jestli že len sa nepremenia snemové pomery, ani na budúco od nikoho nemôžeme pomoci očakávať, lebo z troch stránok včulajšej snemovne ani vládna stránka, ani národnia, ani 48-ročná alebo neodvyslá nedbá o nás. Ba všetky tri stránky sú nám nepriateľmi. Bez pochyby to dokazuje, že farchy zákonných návrhov, ktoré sa na civilný sobáš, na slobodné vykonávanie neznabožstva, na prijatie do zákona židovského náboženstva vzťahujú, všetky tri stránky usrozumené sa usilovaly nám na plecá naložiť; ačkoľvek ľud ani jedného z nich nechce, to len chcú židia, nezabohovia, tí ktorí kostolu vyhybujú a sú slobodných mravov, to jest ináč zlodeji a smilníci. Tu tiež nesmieme zabudnúť ani na kalvinských kňazov a ich ženy, ktorí sú tiež zúrivými zastávačmi beznáboženských návrhov. Ľud však to nikde nechce. A naši ablegáti predsa nám to na krk natiskujú. Ani jedna z včulajších stránok sa neosmelila oproti týmto zlostným návrhom sa postaviť. I čo že tedy môžeme úfať, od takých ablegátov, ktorí už na tolko upadli, že sviatosťi cirkve Kristovej sa opovažujú nohami šliapať? Sú-li to ľudia? Len zovnútornosť ich je ľudská, ale ináč sú opravdiví zlí duchovia. Česť jednej alebo druhej vymienke, ale údy snemovne z väčšej stránky sú nepriateľmi cirkve Kristovej, keď to i akokoľvek tajá a vedzte milí čitatelia, že všetci tí, ktorí na pohoršlivé návrhy civilného manželstva hlasovali, sú z cirkve vyobcovaní.

Takýchto ablegátov tedy, jestliže máme zdravý rozum a dbáme o našu dušu, viacej nemôžeme podporovať. Jestli že máme rozum, takýchto nemôžeme podporovať, pokiaľ len sebe samým škodíme a príležitosť im poskytujeme k tomu, aby nás i na ďalej sužovali a čím viac farchy na nás nakládali. Jestli že sa ale staráme o našu dušu, ani vtedy ich viacej nesmieme podporovať, pokiaľ, kto s vyobcovanými z cirkve i ďalej chce obcovať, ten sa účastným stane hrozného hriechu vyobcovaného, i na neho padá kliatba a ešte i v hrobe jeho kosti by hrýzla, pustošila, pokiaľ by len pekelný oheň ich neprijal.

Konečne tedy zas len to vysvitá, že nesmieme hlasovať na ablegátov ani vládnej, ani národnej, ani neodvyslej stránky, keď nezadlho nová voľba bude.

Na jakého že máme tedy hlasovať, keď inej stránky neni?

Hneď!

Ver je bieda, že v uhorskej snemovni neni ani jednej súcej a spoľahlivej stránky. Ale keď niet, *treba takúto utvoriť!*

Áno, *treba ustrojiť novú stránku*, ktorá smelo, bez strachu, bez rozpakov do ruky chytí meč pravdy a s týmto bez šetrnosti by povstala proti tej divej zvere včulajšieho pohanského ducha. Ustrojiť treba novú stránku, ktorej základ od Krista založené kresťanstvo má tvoriť, a ktorej má byť cieľom ochrana záujmov ľudu. Proti dosavadným stránkam, ktoré len svoje záujmy podporovaly, jednu novú stránku treba postaviť, ktorá by žila za ľud a jestli je zapotreby, i za ľud by zomrela.

Ubohý ľud posavď nesvedomite bol opustený, ba naničhodne utlačený. Každý ho napadal, ale nikto ho nezastával; každý ho vyžieral, ale na pomoc nikto sa mu nepnáhľal, každý ho upotrebil, ale zaň nikto nič neurobil. Konec má byť hanobnej sústave nadúživania. Vstaňme na ochranu ľudu. Utvorme proti chatrným stránkam včulajšej snemovne, **stránku kresťanského ľudu**. Áno kresťanský ľud pod zástavu vlastnej stránky treba shromaždiť.

V našich uhorských novinách, ktoré pre našich spoluobčanov uherského jazyka spisujeme, už od dávnejšieho času povzbudzujeme ľud na otvorenie **kresťanskej stránky** a chvála Bohu naše namáhanie také výsledok korunoval, že ľud sa oduševňuje za novú stránku a s hnusobou sa odvraca od dosavadných stránok. Medzi uherským obecnstvom myšlienka o **kresťanskej ľudovej (pospolitej) stránke** už veľké priestory zaujala a sotva sa môžu dočkať, aby voľba bola, aby čím skôr ľud **kresťanskej ľudovej stránky** priviedli k víťazstvu a kandidátov iných stránok podľa zásluhy, aby vyprašili.

Milý slovenský dobrý ľudu! veríme, že i ty na ochranu kresťanstva pod našu zástavu sa postavíš a v svojom čase kandidátov vašej vlastnej stránky totižto, **ľudovej stránky** privedieš k víťazstvu. Myslíme že vznešená myšlienka **kresťanskej ľudovej stránky** i vaše duše živým ohňom zapáli a oduševnene zapichnete si odznak **kresťanskej ľudovej stránky** za klobúk, pokiaľ vy ľúbite vašu cirkev, vášho Boha, ľúbite vaše náboženstvo, a radnej krv svoju vycedíte, než by ste surové obrazenie tých najsvätejších myšlienok ztrpeli. Ty slovenský ľudu, ľúbiš i tvoju vlasť a preto nepodáš nápomocnú ruku tomu, aby nad úbohú krajinou tá škodlivá slobodomyselná háveť i na ďalej panovala. Konečne ľúbiš i seba samého, tvoje dietky, i tvoju rodinu a preto nemôžeš byť lahostajným naproti tomu, aby sa na obranu tvojich záujmov nič nestalo a oné stránky ktoré majú väčšiu starosť o súbežné kone, o voly a kravy, nežli o teba, tie viacej nebudeš podporovať.

Tá **kresťanská ľudová stránka** ktorá sa má ustrojiť bude ti opravdivým priateľom, verným ochrancom, podporovateľom tvojich záujmov. Proti vyžieráčom fa bude brániť, krivonosé pijavice zmetie z tvojho vysušeného tela, a tvoje dobro podľa svojej možnosti bude napomáhať.

O všetkom tomto však lepšie fa presvedčí program **kresťanskej ľudovej stránky**, s ktorým fa v následovných číslach obznámime.

I dotiaľ sväté požehnanie Božie budiž s tebou, milý slovenský ľudu! Na rozlučnú zvolaj spolu s nami:

Nech žije kresťanská ľudová stránka!!

Ako u nás svätia nedeľu.

Púty ku milostivým obrazom atď. sú jedna z najkrásnejších obyčají cirkvi katolíckej. Ktoby bol v stave počítať tie nesčísľelné zázraky, ktoré sa už na takýchto posvätných miestach staly, a ktorých sa tam veriaci až po dnes duševne i telesne súčasťujú! Ktorý moderný filosof svojou nevereckou suchopárnou teoriou usiluje sa vyvrátiť základy náboženstva vôbec, zvláštne ale katolíckeho, nech príde na takéto pútnické miesto a nech dokáže: odkiaľ tie mohútne prúdy zbožných citov, ktoré vlnia sa v útrobach tisícov kľáčiacich pred obrazom milostivým k. pr. Bohorodičky?; nech odmeria tie slzy, ktoré tu takrečeno potokami tečú z očí dietok cirkvi sv. katolíckej a nech dokáže príčinu tak veľkej zmeny v duševnom stave jednotlivcov! Či to tiež len „naturalný“ pud spôsobuje?! — Púť je výtečný účinok náboženský; modlitba na púte konaná veľmocný má účinok; — spev pútnikov preráza nebo, z ktoréhožto privalom prší slutovanie božie na shromáždzených „vo mene Pána.“ Práve preto putujúci katolíci citeľnejšie je urazený, jestli mýlený je vo svojej pobožnosti, než inokedy; jeho oči, uši omnoho sú citlivejšie na púte nežli doma. Býva-li pohoršený a hatený vo výkone svojom, mocne to buráca tam vo vnútrajšku jeho.

V tomto svätorúženskom mesiaci vybrali sme sa viacerí k milostivému obrazu Panny Marie v chýrečnom pútnickom mieste Saštine. Občerstvení na duši, navracali sme sa v nedeľňajší deň predpoludním zpiatky domov. Aké však prekvápenie čakalo nás, keď sme z mestečka von dopola vyšli! — celý húl nádeňníkov pracoval okolo cukrovej repy pre fabriku, trmavrma, krik ako vo všední deň, a predci je nedeľa, deň Pána! Či tak sa rozumie prikaz: „Spomeň, abys deň sviatočný svätil!“ — Srdce puká človekovi žalostou nad takou bezbožnosťou, hrôza preniká kosti — mimovoľne ozýva sa v ušiach: »Keď uzrete ohavnosť spustošenia na mieste svätom!« (Matúš, 24, 15.) Áno, na mieste svätom, ktoré už od storočí hlasia moc a dobrotivosť siedmiboľastnej Matky, lopotí sa krdel duší zakázanou prácou v nedeľu, prikaz boží nohami šlapajúc a Matku božiu zarmucujúc! Hja! fabrika nemôže mať sviatok, má mnoho poplatkov, nech dočká Pán Boh na lepšie časy, keď sa aj preňho bude môcť niečo vykonať. — — Nuž a čože ten zákon o nedeľnom odpočinku? Počkajme, snáď ho odpoľudnia zachovávajú. A vskutku!

Blížime sa k horám. Vysoké končiare vrchov rozmnožujú v nás city posvätné, ktoré sebou od Matičky neseme, ukazujúc nám tu lepšiu vlasť našu tam hore, tam kde býva Ona, odkiaľ na nás — úfame — s úľubou hľadí — — hop! čo to za buchot a rachotenie mylí nás vo svätom rozjímaní? a hľa! pokušenie i včul popoludní dotiera na nás: lámači lámu a na taligách rozvážajú kamenie, až ím tak kosti praštia. Zákone o nedeľnom odpočinku, nemáš vážnosti! Chybuje ti základ, bez ktorého nestojíš pevne, ba o krátky čas sa i zrútiš, totižto: cieľ chrániť česť a slávu božiu, bo „Nestavá-li Pán dom, na darmo pracujú, ktorí ho stavajú!“ (Žalm 126.) No my oddali sme sa do vôle

Toho, ktorý povedal: »Blahoslavení, ktorí plačú!« (Matúš, 5, 6.) pri čom sa i skončil pre nás milostiplný deň, a šťastne sme domov dorazili.

Skúsenosti tyto však nútia ma, aby som ich tu ct. čitateľom „Kresťana“ sdelil s úprimným vyvolánim: Drahí bratia! my sme bojovníci Krista a jeho sv. Cirkvi, milej matky našej. Bojujme statne, údatne. Aby sme však skutočne takto bojovať mohli, potreba nám vodcu skuseného, smelého a údatného. Takový smelý a údatný vodca náš je — ako sme už skúsili náš milý a vzácny „Kresťan“. Hor sa teda pod zástavu jeho! »aby sme sa naučili opatrnosti«. Kto ho ešte nečítaš, ponáhľaj sa čo najskôr zaklopať na dverách jeho, za biahu tvoje horľiacej redakcie. Nebuď zbabelcom; neprikrývaj sa pláštom nestrannosti, pamätaj na slová Kristové: „Kto není so mnou, je proti mne.“ — »Kresťan« bude verným vodcom našim v boji »za slobodu a povýšenie sv. matky cirkve« a tiež i za slobodu našu občiansku. Od neho poučení a vycvičení — kráčajúc zákonitou cestou svätých práv našich zvižďime, zničime zákony urážajúce naše sv. náboženstvo; zákony, ktoré sú len slobodným murárom k osohu, práva ale pospolitého ľudu veľmi málo si všimajú.

Jeden pútnik.

Rozmary a žarty.

Krásny výhľad.

Matka: „... To ti ja predpovedám, keď sa za tohoto vydáš, ešte neskoršie po žobraní pôjdeš!“

Dcéra (blúznive): „Ach, tu ja pri dobre znám môjho Adolfa ... vtedy on pôjde!“

Dietky a blázni.

Návšteva: „Kde že tvoja mamka?“

Janko: „Už sú dve hodiny, že išla na päť minút ku tetke.“

Prepisane.

„Pán redaktor, je-li to pravda, že ste mňa vo vašich novinách švihákom nazval?“

Nie, pane, my len novinky donášame.

Ťažká práca.

Pani: „Váš muž už tri dni nič nerobí, či je snáď nemocný?“

Majstrová: „Nie, lež v nedeľu bol písal jeden list, preto si včul odpočívá.“

Naopak by bolo dobre.

Hostinská (ku hostovi): „Nuž, pán veľkomožný či vám dobre chutná?“

Host: „To by som práve nemôhol tvrdiť — keď by tá hus bola tak mladá, ako pivo, a pivo tak staré ako hus — vtedy by chutilo.“

Prehľadla ho.

Panička (dcéra, to jedneho boháča, ktorý má bane na kamenné uhlie): »Ja ani neznám, čo tak zaujímavého na mne nachádzate, pán Barón!

Barón: (podlizačne): »Vaše jamočky ma docela očarovaly!«

Panička: »Ahá« — »Vymyslíte tie jamočky môjho otca.«

CHÝRNIK

— **Kráľovský dvor doma.** Kráľovský dvor 3-ho novembra zanechá Góďölov a vráti sa naspäk do Viedne. Kráľovná zimu bude tráviť v Algire. Na večernej poľovačke, na ktorej vzalo účasť i kráľovské knieža Ladislav zastrelili stošestdesiatpäť bažantov, štyricat osem zajacov, jednu sluku, osem jarabic, jednu divu sviňu, jedného srnca a jednu lišku. Poľovačka sa skončila o pätej hodine. Kráľ s kr. kniežaťom spolu odišou z poľovačky do kaštieľa, kde o šiestich hodinách bol rodinný obed. Dnes 31-ho októbra zas bude poľovka v „Szent Király“-skom lese.

— **Cár zomrel.** Naše noviny boli v tlači, keď sme chýr dostali, že mocný panovník ruský Alexander III. padol za obeť hroznej nemoci. V minulý štvrtok 1-ho novembra umrel, v úplnom kvete mužského veku. V budúcom čísle podáme jeho životopis.

— **Kráľovské vyznačenia.** Kráľ Jozefa Boltizára posväteného to miloskeho biskupa a ostrihomského arcibiskupského námestníka s hviezdovým stredným krížikom rádu Františka Jozefa, Julu Finácyho kráľovského radcu finančného spravcu na budapešťanskom okolí uhorským zemánstvom vyznačil.

— **Klaus Vaszary** knieža primáš svoje meniny v tichej utiahlosti trávil v Ostrihome. V budínskom paláci mnohí katolícki arcikňazi a cirkevní mužovia sa dostavili a na vyložení hárek svoje pozdravy napísali. Mesto ostrihom bolo ozdobeno.

— **O „Kreštana“ sa zaujímajúci služný.** Františ Wanka, veľkobyččanský hlavný služný, pretože v svojom úrade žiadnych dosavad zaslúh nenadobudnú, žiadneho zvláštneho poriadku nepreukázal, ba — ako sa hovorí — ešte i v tej štátnej reči ustavičných capov striela, s tým si chce túto chudobu u svojich predstavených zaokryť, že po dedinách špehuje a ňuchá, kofko kde Kreštanov chodí. Prečo to dela? Snáď mu už strachu ženie, že tomu ubohému ľudu sa oči otvoria a i z tých bohatých služnovských tajomnic jedno druhé na svetlo výnde? Tento pán, slyšte, je ten dokonálny znalec zákonov, ktorý na trenčianskom shromáždení stoličnom pri hlasovaní za civilne párenie a iné návrhy na miesto doma zostaleho virilistu žida druhého žida podstrčil. Toto je ten vznešený muž, ktorý sa s každým Ábrahama, Izáka, Jakuba potomkom s obľubou bratříkuje. Toto je ten starostlivý priateľ ľudu, ktorý zástupy, aby sa ich na žiliňskom kat. shromáždení prašina nechytla, silou-mocou doma zdržoval, a tých, čo navzdor prosbe a hrozbe v oslep sa ta hnali, do čiernej knihy naznačil. Toto je ten dobrý a horlivý katolíck, ktorý s kňazmi ruky stizka a veriacim apoštolským ohňom do duše bije, by sprostým kňazom, čo z kazateľnice hlášu, neverili... Nuž páne Wanka, nebol by ste tak dobrý, že by ste do katolíckých, k vašej kancellárii nepatriacích záležitosti nos nevstrkal? V Augiašovej maštali dosť hnojiva, nebol by ste tak láskav to vykydať?

— **Elektrikou usmrtený.** Michal Sliva, pracovník pri uh. elektrickej účasť. spoločnosti v Budapešti bol zamestnaný čistením elektrického vodítka, bardsľa predpisu mal na rukách natiahnuté gumové rukavice, dákosí sa dotkol holým laktom vodítka elektriny. V tom okamihu ho sila elektriky tak zasiahla, že mŕtvý klesol na zem. Sliva bol ženatý a otcom päťoro deti.

— **Množstvo vlkov** ukazuje sa v zemplinskej stolici, tak že vrchnosť uznala za potrebné úradné poľovačky zariadiť.

— **Z Liptova.** Tohoročný jarmak svato-michalský na sobotný deň pripadajúci v Ružomberku k vôli židovským sviatkom preložili na nasledujúci štvrtok. Ku všeobecnému ale pohoršeniu tisíc duší v sebe obsahujúcej čisto-čistej katolíckej obci Villa-Ludrova, dňa 14-ho Októbra v nedeľu pod predpoludňajšími službami božími, starší ružomerský notárius z domu do domu popisoval statok; že vraj veľmi náhlil p. služný.

— **Horšia od vlčice.** V Liptovskej Veľkej-Štiavnici Maria Szvierseny rodz. Schindlery 28-ročna už zo tri roky s mužom nežila, ale po službách chodila a toho roku lakkomyseľným životom svojim do haňby upadla. Aby haňbu pred svetom ukryla, zmárnila v sebe plod materínský, pretože ale nemohlo to už tajným zostať, preto obžalovaná sedí od nedeľe v Ružomberku v žalári.

— **Menoznak jedného zlodeja.** Františ Drakulič, cukrárny to pomocník, keď včera večer domou išol, do svojho bydla v čengerovej ulici, ku svojmu veľkému prekvápeniu jedného cudzého človeka tam našol, ktorý práve veľmi babral v jeho narád. Cudzý tak veľmi zareval na ubohého cukrárskeho pomocníka, že tento od strachu vyskočil z izby, ale na svojho hosťa zavrel dvere a bežal pre policíu. O niekoľko minút v skutku i vrátil sa s jedným policistom, lež ten dobrý vták už vtedy bol vyskočil oknom. So sebou vzal 30 zlatých a biele šaty Drakuličovi, ale v čary tam nechal svoje zbojské nástroje a svoj kabát. To bolo k jeho záhube. Vo vaku kabáta policista našol jeden súdny výrok, v ktorom to stálo, že súd Jula Pecenku, dvacetjedon ročného sadzača pre zlodejstvo na 8 dni do žalára odsudzuje. Policia potom rýchlo vynašla Julu Pecenku, v ktorom Drakulič hneď poznal zlodeja, ktorý sa do jeho bydla bol vlomil.

— **Zavraždený statkár.** Z Šoproňa telegrafujú: Ku štátnemu pravotárskému úradu prišol telegram, že Pavla Szilvássyho zemského statkára a Nemeskéri v minulú noc zavraždili. O vraždelníkovi ani chýru není.

— **Nešťastie v kostole.** Z Petrohradu sa píše, že v Ostrovskej, v okolí to donsých kozákov, pri príležitosti posväcania nového kostola, jedna lampa vybuchla a podpálila šaty jednej žene, čo veľký strach spôsobilo. V tisku dvacafšest ľudí život ztratilo a devaf ťažko sa poranilo.

— **S tajemstvami kupčiací sluha.** Vo Viedni chytili jedného úradného sluchu menom Šepok, ktorý v poisťujúcom oddelení rakúskeho ministerstva vnútorných záležitostí slúžil. Prišli, mu na to, že Šepok v poisťujúcom oddelení všeliaké úradné tojemstvá vyskumal a tie potom viedeňským poisťovacím ústavom za drahé peniaze predal. Tato záležitosť veľmi mnohých do galiby zapletie.

HOSPODÁRSTVO

Vo sprievode tohto Vášho uprimného priateľa „Kreštana“ vstupujem pod strechy vaše drahí bratia roľníci aj ja nižej podpísaný — kňaz — čo syn roľníka a remeselníka, ktorý som tiež za liet detínskych tu i tu kravičky napásol; za oračmi, kopačmi, žencami

chodieval; pri mlatkoch celé týdne travieval; v lete teda pri poľných prácach, v zime ale zas pri remese rodičom pomáhal. Môžete mať teda drahí roľníci! ku mne úplnú dôveru, keď som kolom z plota vášho. A žeby medzi nami dôverné priateľstvo navždy — dokiaľ totižto ja žiť budem — uzavreté bolo uprimne rozpoviem ešte aj niečo takého, začo mňa slepo súdiaci ľudia vyhlásili za skúpaňa — užeráka.

Jako samostatný hospodár — farár, majúc máličko roli, a nemohúc ích do dialky a šírky roztriahnuť, púšťal som sa do hĺbky matky zeme, tojest preorával som trojkou i štvorkou moje roľičky; kde sa dalo (dolu brehom) i do 18 palcov vyorávaly sa brazdy — opravdivé priekopy; na hor vyšla lichva po prázdno. Pri takejto namáhavej práci ričil som čiastočne sám ťažký pluh, zamieňajúc slabého paholka, v ktorého rukách nešiel pluh v žiadanej hĺbke. Vidiac mňa orať India čo pri kňazovi predtým nevideli, vyhlasovali mňa za skupáňa, užeráka.

Toto krivé posudovanie netrvalo dlho; bo keď zlomyseľníci videli, že ja čo rok to rok hrbu nájomníkov mávam, na ktorých 300—400 zlatých vynakladám, zamkliky ich zlé jazyky.

Ja i teraz ešte rád pracúvam vzdor môjmu pokročilému veku, a to v potu tváre svojej, či v zahradách či na poli, neraz až do veľikého unavenia. Dobré sú mi známe útrapy a mozole robotného sveta, bo sám dostávam tieto, a tamtie neraz tiež zakusujem; no vzdor tomu, po chutne konanej a vykonanej, trebárs jak namáhavej práci, oblažuje ma to povedomie, že nie som márnotrátnikom drahého času.

S mnohoročnou — jako ste čítali — zkusenosťou v obore hospodárstva a zahradníctva predstupujem pred Vás, milí Slovenskí Roľníci! čo uprimný radca, dľa kresťanskej zaviazanosti, ktorá nám nakladá: neumeľých vynaucovať, a v pochybnostiach väziacim dobre radíť.

K vôli židovstvu zaviedlo zákonodarstvo naše voľný priemysel, zrušením cechovských spoločností: k vôli židovstvu, navzdor jestvujúcemu zákonu o scelkovaní (kommassovaní) pozemkov, dovolilo tože zákonodarstvo voľné delenie a po čiastkach predávanie urbárskych sedení. Tamtým zadala sa smrteľná rana chudobnejším remeselníkom; týmto — voľným delením pozemkov — ožobračuje sa naše roľníctvo. Máme teraz po mnohých chotároch také švíky roľičiek, že ich veru žaba preskočí, záhonky na dvoje sem a tam obrázenie. Prázdnych brazd a medzi je toľko, že tieto neužitočné prázdny ak nie viac, iste jednu päťstú čiastku chotára učinia; neberúc do ohľadu tie mnohé škody, čo sa obracaním lichvy susedom spôsobujú pri oračke takých úzunkých záhončekov.

Predošle žili roľníci v láske, svornosti patriarchalne; v jednom dome, na jednom hospodárstve — nerozdelenom, — najstarší bol gazdom, ostatní mužskí boli pomocníci. Dom taký bol jako dobre zásobený stáry úl, v ktorom početná včelná čelad' naschromáždí dostatok mádu na prezimovanie; od doby voľného predaju a delby pozemkov povstávajú rozopre medzi rodinou; hospodárstva sa trhajú; koľko bolo manželských párov v dome spoločnom, toľko povstalo nových hospodárov — ovšem s chatrnými škvarkami zeme; málo kto z pomedzi takých škvarkárov v stave je, pri panujúcej nestriednosti, nešanobnosti, veľikých ba nesnesiteľných daniach, — odkúpíť susedný záhonček; rozžiríť, nadlížiť roľičku svoju málo kto v stave je; nuž ale keď toto nemožno mnohému, možno je všetkým brať sa do hĺbky na roľičkách svojo vlastných; čo je

pod oračinou, to je vlastníctvom majiteľa oračiny, alebo neoračiny. Vo Francúzsku povstaly pozemky také, ktoré nemožno nazývať oračinami, bo sa nedajú orať, ale iba kopať, pre krátkosť a úzkosť priestoru. Naše slovenské kopanice oproti tým francúzskym mohli by byť pántvami pomenované; a predsa sú na tých škvarkách Francúzi majetnými, kdežto naši Slováci biedne žijú na svojich kopanicách.

Podotknúl som, že som sa zarýval do hĺbky zeme; prečo som to robil rozpoviem vám to drahí moji spoluroľníci, presvedčený súc, že vás to zaujímať bude.

V zemi sú poklady; hľadajú a vydobývajú ich baníci; no nie len títo povolani sú hľadaniu a nalezniu pokladov, lež náleží hľadať poklady i roľníkom, tým viacej a usilovnej, že toto hľadanie roľníckeho pokladov v zemi ukrytých nenie spojené s toľkým nebezpečenstvom a nákladom, jako v baniach.

Hľadal som jako roľník tie milé poklady a to v roli mizernej, v strmom kopci položenej. Roľa táto, keď som ju počal obsievať a vysádzať, dala mi tri zrná jačmeňa po zemiakoch, ktoré daly po vreci tri vrecá. Takej úrode — rozumie sa — nemôhol som sa tešiť. Nebol div, že roľa tá vydala tak málo; súc — jako praveno — v strmine, ťažko sa dalo na nej orať, a majiteľ predošlý teže role bol veľkým lajdakom; hore strminou neprítisal pluh, aby aspoň na tri palce bola zem pohýbaná; na dol tiež plytko orával; na úhorenie jesenné nikdy nepomýšľal bojác sa, že by mu dážde a vody sňahové nestrhly oračinu do doliny. *) Následkom takej kultúry — obrábania — roľa zarostla šípičím, ostružinou — čiernym malinikom — a inou burinou, a tým sa stala tiež neúrodnou. A predsa hľadal som v nej poklad, i našiel ho.

Čítal som, že francúzi, čo majú tie malé ostredky, rýľom ích obrábajú, a mávajú tak mimoriadne veľike úrody.

V zahradách rýľom obrábaných mávajú zahradníci pri hojnom hnojení na tej istej ploche dve-tri krásne úrody zelenín behom roku. Blahej pamäti náš slavný spisovateľ farár Majcichovský *Ján Palárik* mal z jednej merice ovsa 100, píšem sto meric; Takéto množstvo ovsa urodilo sa mu v bývalej štepnici jeho predchodcovej, — slavného ovocinára *Urbánka*, ktorý bol dal celú plochu teže štepnice na pol siahly prevrstviť — rýľovať. Ja som mal na hriadke v zahrade rýľom kopávanej 52, píšem päťdesiat i dvojnásobnú úrodu zemiakov z rodzaju »Athene.«

— Na prevrstvovej do pol siahly pôde pod vinič, jeden zasadený zemiak z rodzaju „obrovského modrého“ Gülichovským spôsobom obrobený dal devať i pol kilogrammu.

Čítaním a vlastnou zkusenosťou vedený neobával som sa — jako sa boja naši pospolití oráči — na spomenutej planej roli vyorávať *mrviuu*, jako menujú podornicu ťiže oráči; podornicá tá je *opuka*. Pribral som sa k hľbokej oračke v pozdnú jeseň, s pluhom, čo zarýval sa na *pol druhej stopy*.

(Dokončenie budúce.)

*) Hľúpy v obore hospodárskom inženieer vymeral pri kommassovaní chotára hony do kopecov a strmin, z ktorých skutočne — neporobili sa v brazde na každé štyri kroky malé valy, zászky — prívalná voda oráčim sebou bere a do potoka vnáša. Dopisovateľ.

Ohlas.

Hor' sa slovač, srdco moje,
 Odhod' spánok, chytaj zbroje,
 Sberaj silu udatnú!
 Bo synovia satanáša,
 Pekelného veľikáša
 Slobodu nám ukradnú!

Hej! sloboda, slobodenka
 Už ti zvonček smutku cengá,
 Už ti refaz štrngajú.
 Neslobodno voľno dýchať,
 Nebu slúžiť, Boha vzývať;
 Jako city žiadajú.

Neslobodno zostať v práve,
 Obyčaje plniť dávne,
 Cestou kráčať svedomia.
 Neslobodno cirkve písmo,
 Zákon boží držať prisno,
 Žaláre nám hotovia.

Vyššie tisíc liet žijeme
 Hrebúť chudé vrchov zeme,
 Verní vlasti, kráľovi.
 A to je včul prác odplata,
 Že nás lomí moc prekliata
 A oddáva vrahovi?

My veríme v Jezu Krista,
 Čo on hlása, pravda čistá,
 Silná, mocná, jak skaly,
 A sbesnelé neznabožstvo,
 Zgerby diabla bijú ostro,
 By tú pravdu smazaly.

My si ctíme cirkev milú,
 Ona dáva pomoc, silu,
 Blahonosné učenie,
 A kacirské tie obludy,
 V srdcia chcejú vraziť bludy
 Bohaprázne blížnenie.

Drahocenná naša viera,
 Z nej milliónov mäd vyviera,
 Divotvorná krm duší.

A kresťanstva nepriateľstvo
 Divo zúri, dre nečestno,
 Vieru svätú nám ruší.

My držíme s rímským otcom,
 Katolictva svätým vodcom,
 Vážime si slov jeho.
 A hrdini antikrista,
 Zátvrdivosť čiročistá,
 Trhajú nás od neho.

My hájime si sviatosti,
 Spasiteľný tok milosti,
 Veď dedictvo to naše.
 Z nich sa syti hojnosť prania,
 Z nich moc kypí požehnaní
 Na chalúpkych, salaše.

My chudobné stvory krivdy,
 Ktorých psota, bieda mydlí,
 Len s krížom sa kojíme.
 A keď nám i tento vezmú
 A predhodia ľuľku besnú,
 V čom že sa už tešíme.

My ubohý ľudia tichi
 Naše žiale, naše vzdychy
 Len k oltárom nesieme.
 A keď chrámov božské práva
 Shltne vrstva kvožravá,
 Nevnesú nás do zeme?

My si Krista, kríž nedáme,
 Trebárs tyran sa k nám vláme
 A rozdrúzgá nám kosti.
 Trebárs všetci krutí dračia
 V krvi našej nohy vlačia,
 My nedáme sviatosti.

V Kristu sme sa narodili,
 V jeho cirkvi potvrdili,
 Jeho cirkev naša mať.
 Za tú cirkev, za jej slávu
 Chceme sofať drakom hlavu,
 Chceme s Kristom bojovať.

Dlhomír Polský.

Z poznámiek jedného exekutora.

Čo ja môžem za to, že som ďalej nedoviedol od exekutorstva! . . . Ver vďačne by som bol či vicišpánom alebo ministrom. Radnej by som sa preťahoval v červenoaksamietovej lenoške, než že takto sa musím túlať z dediny na dedinu, očúvať smutné božekanie a nárek chudobných ľudí. Častokrát i slza sa mi vkradne do očí, keď úradne chodím a pomáhám vytiahnuť i poslednú hlavnicu z pod hlavy ubohého človeka.

Odvrátim sa a tak robím, ako by sa mi chcelo kýchať. vykrúca nos čosi . . . plačom, slzy vyliavam nad nú zou ubohého slovenského ľudu.

Exekvujem, vykonám, lebo toto je môj smutný úrad. Keď ja to neučiním, učiní to iný a ja môžem ísť po pytaní.

Boh vidí moju dušu, je to trpký chlieb, lež kto chce žiť, ten má chleba zapotreby.

Mnoho smutných výjavov som videl, ale ani jeden natoľko ma neprenikol až do srdca, ako keď ma úradne poslali do Štefanoviec.

Zatracený často bol. Studený zimný vietor hvíždave nosil sňah a kočiš i ja sam ver sme nevedeli, kade chodíme keď sme z Hajnoviec sa vezli na Štefanovce.

Kone prskali, môj kočiš hrešil na čas, a ja z bundy môjho predstaveného vykukajúc, čakal som už koniec sveta. Sväte som bol presvedčený, že keďby sa včul ľúbilo Bohu zavreť beh svet, tak ja by som nevyhnutne prišol do kompánie zatracených, toľkokrát už poslali za mnou i predom mnou čerta na mojej exekutorskej ceste.

Jedným slovom, celé to počasie bolo pre vlka, cesta ale ani pre toho. Už sme do tej kalužiny prišli, už zas do druhej. Na niektorom mieste zapadli sme až po osy a len z Božej ochrany sa stalo, že sme sa s vozom koňmi spolu neprepadli.

Jednu hodinovú cestu sme vykonali za štyri hodiny. A už ver dobre bolo poludňa, keď sme prišli do Štefanoviec.

Ešte som nikdy nebol v Štefanovciach. To bola moja prvá cesta na tomto vidieku. Ani som nemeškal, nakoľko som môhol z mojej bundy vykúknúť, raz-dva-krát na ľavo i na pravo pozrieť.

Bola to obec s krásnymi a veľkými staviskami. A ažpráve sme vonkoncom cez celú obec hnali, nevidel som ani jednej chatrnej chalupy, ale to ma predsa prekvapilo, že tu a tam z krásne vystavených domov už vyselo mazivo, ba i plavá farba stien už musela delhé časy nevidieť štetky.

Ploty okolo domov neohlašovali cestovateľovi blahobyť, po dvorach, po holohumnicách burina vysoko nerastlá dokazovala, že není všetko v poriadku vo veľkej obci Štefanovskej. Obec tak vyzerala, akoby svoju starodávnu slávu oplakávala. Čo je inde okrasou obce, kostol, i ten tu tak biedny bol s oršapanou važou, ako by sa bol haňbil.

Naspák som vtiahol hlavu do goliera bundy a tak som rozmýšľal, že čo za nemoc musí mať táto krásna obec, ktorá sa ver zdá svoj starodávny blahobyť oplakávať. Ja ver po prvýkrát som bol v Štefanovciach.

Dlho som nemôhol rozmýšľať, lebo náš voz obrátil sa na jeden prostraný dvor. Prišli sme do hostinca. Práve dobre. Trmacajúca zlá cesta, a dlhý čas (za šesť hodín ani kvapky vody som nevidel.) veľmi vysílili môj žalúdok, šťastie, že hostinský pre zlý čas dostal málo hostov a takto i mne sa dostalo niečo na zub.

Keď som žalúdok trochu utišil a po obede trochu som si odpočíval, jeden sedliak vstúpil a ponížene sa pozdravil, riekol že je on richtár.

Ver bola to zúbožená postava. Hlboký žal a veľké starosti vyryly brázdy na jeho čele. Pofutoval som ubožiača. Aj ináč bol mojím úradným súdruhom. Posadil som ho vedľa seba.

Keď sme s úradnými vecami hotoví boli a sme uzavreli, že o jednu hodinu „v mene zákona“ trom našim pokrevným, ktorí bez vlastného previnenia vyšli na mizinu, dáme do ruky žobrácku kapsu a pustíme ich do sveta v tomto ukrutnom čase, veľká zvedavosť a snád i súcit ma nútli, aby som sa dopytoval na poloroženie Štefanoviec.

— Ale pán richtárko — pýtal som toho po tichu pijáceho, — čo že je príčinou, že v tejto tak krásne vystavenej obci je taká veľká bieda?

Nikdy nezabudnem ten bolestný pohľad, čo na mňa oprela tá srdečne tvárna postava.

— Tedy by ste to chcel vedieť? . . .

Keď som povedal, že som cudzý na tom vidieku, započal:

— Vidíte, drahý páňko, veď to nebolo tak vždycky v Štefanovciach. Mali sme my i lepšie dne. I my sme si drobili, ešte to ani tak dávno není, biely koláč do mlieka a i každodenní náš chlieb bol mäkkunký a nemuseli sme ho slzami trápenia pomočiť, aby sme ho mohli zesť.

Jedna slza sa mu vyronila z očí.

— Pred piatimi rokmi nebolo chudobného človeka v Štefanovciach a včul není ani jedného zámožného gazdu . . . Keď by bol dobrý čas býval, by ste mohli vidieť, tie role, ktoré nám zlato plodily. A jakoby Boh bol zunoval, že nám je dobre, alebo snád sme ho veľmi rozhnevali . . . dost je na tom, poslal nám jedného červíka, ktorý nám veľké škody narobil . . . Ale abych nebol tak obširný, nebudem vám vyprávať do podrobna, ako sme ostali zo dňa na deň, z roka na rok chudobnejšími. Dost smutno je, že v Štefanovciach po tri roky nikto sa neveselil, keď i leci kedy zaznela nejaka nôta, i tá bola tak smutná, že človeka až prejíjala — — — A veď to vám ešte nebolo všetko. Sporili sme toľko, že dva alebo tri roky boli by sme ešte vydržali; — ale to už galiba bola, že nás s porciou, s daňou veľmi trápili, sužovali.

Pri minulej voľbe vyvolili sme takého odkiaľ noha, odkiaľ ruka, ktorý mal sice mnoho peňazí, ale malo česti, ale snád ani duše nemá. Ablegát susednej Širokej odprosíl od vlády na tri roky daň. Ale nie len že toto urobil ten hodný človek pre svoju obec, lež vzal i do arendy bahnitú lúku od obce a urobil z nej vrbinu. Platil od nej za každý hon po 10 zl. . . . a títo dostali i semeno na satí a od vysokej vlády, keď i nie nejako chýrno, ale predsa len vyžijú oni, pokým budú lepšie roky.

— Náš oblegát však ani sa neozrel o nás. Predstavenstvo písobneho prosilo, išla k nemu obecná rada ako deputácia, on ani ich nepripustil pred seba. To je ešte není všetko Pane.

My sme všetci verní katolíci. Našou radosťou a poťechou bol nám náš kostol, keď nám ešte dobre bolo. Včul už ani tam nemôžeme ísť. Nie ver pane, preto že by bolo viery ubylo, Nie. Nemôžeme tam ísť lebo pavalá jeho sa puká. Odkedy malého chlapca tesárovho jeden kus muru zabil, pán farár ho dal zavreť. Tak tedy ani Pána Boha nemôžeme navštívovať, aby sme sa mu požalovali.

— Nuž a patrón kostola alebo pán farár nemohli by niečo urobiť, myslím, to není tak veľká vec.

— Obydva sú chudobní pane . . . veľmi chudobní. Patrónom je obec, tá nemá nič. Naš pán farár, to je síce dobrý človek, s nami snáša chudobu. To je, pane tak, fara prvej mala veľké dôchodky z viníc, ale tá nešťastná filoxére zožrala všetky. A včul má pán farár len toľko, že môže vyžiť. On ver našmu kostolu nemôže pomôcť. Všetko urobil. Prosil písobne. Išol k našemu ablegátovi, aby tento niečo vymôhol na popravenie. Ten len sľubuje a nič nerobí. Konečne pán biskup dal naň pár sto zlatých. A tak keď sme i chudobní, aspoň budeme mať kostolík, kam môžeme ísť pána Boha prosiť. Potiaľto zneje, pane dejedis náš ho smutného osudu. Tu je už čas poďme! Jestli že nejedeme dôkladne ešte nám pokutu naložia. . . .

Utrel si slzavé oči, vzal širák a pohol sa vonku. Ja ale vzal som pod pazuchu písma a dojatý som ho nasledoval.

Cesta nás viedla do jedného domu. Dom bol veľký ale preto málo bolo v ňom. Bieda a chudoba všade. Tu som mal exequovať. Ale čo že máme vziať v mene zákonna. . . ? . . .

Chudobný hospodár voviedol nás do susednej izby a ukiazal do jedného kúta. Nemocná žena tam ležala, Podušky nemala, ale ešte mala veľkú teplú perinu. — Toto by ešte bolo pane — riekol — čo by ste ešte môhol vziať.

— To ja ale nevezmem! — vypukla zo mňa rozhorčenosť. Koľko ste dlžen za daň?

— Prosim, 30 zlatých . . .

— Tricet zlatých . . . Viete čo? Ja tu neexekvu- jem, nech vás Pán Boh opatrí! Keď som vyšol z domu, len mi tak hučala hlava. Zhnusil sa môj osúd, môj život, môj úrad, a celý svet. Išol som domou a vlastnými mojimi peniazmi som zaplatil dlžobu ubo- hých ľudí. Nechválím sa s tým. Len preto hovorím, lebo ma aj pán Boh zato požehnal, že som dobre učinil.

Vyvolili ma do Nosák za notára. Od tých čias som sa oženil, a horký že by som bol ešte raz exe- kútorom. Ani za celý svet.

Nezadlho už bude dva roky, že som ja z Haj- noviec odišol. Onehdy odpoľudňá, keď malá moja dcéra Esterka na trnáci sa vychvaľajúc ukazovala že už i štrimpfle vie pliesť, jedon voz zastavil sa na mo- jom dvore.

Zámožne oblečený červenolicí gazda skočil zvo- za. Vedľa neho jedna okrúhla ženka, keď sa pozdra- vili započali mi vďaky vzdávať, že koľko oni mi mô- žu poďakovať. Po dlhom výslechu vyšlo na javo, že sú moji Štefanovskí známi, u ktorých by som bol mal exekvovať.

Pod večerou som sa dopytoval na tamejštie Šte- fanovské pomery.

— Ze ako sa máme v Štefanovcákch? — pýtate sa pán notár. Chvála Bohu dobre. Pretrpeli sme tú galibu, a včul sme zas pri starom. Ale to samo od seba neíšo. Po prvé zmúdreli sme; Uzavreli sme, že bývaleho ablegáta, ktorý ani toľko o nás nedbá, ako gombik z kabáta sa mu otrhnutý, viacej nevyvo- líme. Prišla voľba. Po dvacat zlatých platili ľudí, a keď sme i čierny chlieb jedli a trochu nápoja bola by nám dobre padlo: v Štefanovciach predsa nikto nezapredal svoju dlžbu. Aj prepadol ten z kade noha z kade ru- ka. Sú dva roky, že máme nového ablegáta, ale tento už i od tých čias mnoho urobil. Nové vinice krásne

rastú, a aby naše víno malo ienu, dostali sme želez- nicu. Po železnici znašho ovocia toľko odváža vlak, že mi z toho krásne peniaze dostávame. Máme i diel- nu na pletenie kožov. I to ten hodný ablegát nám vykonal a tak cez zimu máme tam zárobky. A ešte náš kostol, ten je ver pekný! Z našich mozoľov sme si ho dali popraviť. Vidíte pane! — dokončil svoju reč — toto všetko urobil jedon driechny hodný oblegát.

Krivánsky.

VYOBRAZENIE.

Drahí rodáci! poznáte tento obraz? Viete, koho predstavuje? Dobre sa prizrite naň! Vyobrazuje on muža šľachetného, o cirkev a vlast zaslúženého, priateľa nám oddaného, dobrodinca nášho: osvieteného Štefana Rakovszky, cis. a kráľ. komorníka, pána z Veľkého-Rakova, Veľkej- a Malej-Štiavnice, pochádzajúceho zo staro- dávnej, zemanskej rodiny, ktorej praotec už roku 1241-ho pri Šajjove proti Tatárom bojoval a po nešťastnom boji kráľa Bélu IV-ho, na úteku pred Tatármi ochraňujúc sprovádzal.

Osvietený pán Štefan Rakovszky narodil sa vo Viedni dňa 16. júna r. 1858-ho; nižšie a prostredné školy ako aj práva skončil v Prešporke. Roku 1880—81-ho slúžil čo dobrovoľník v 9-om pluku dragoňskom a v nasledujúci rok bol na hodnosť cis. a kráľovského komorníka povýšený. Roku 1882. dňa 19-ho apríla prisahal pred oltárom Pána manželskú vernosť nábožnej a čnostnej panne, osviet. Marti Majthényi, barónke z Keselókö, panej hviezdokřížneho radu; s touto vysokopostavenou, čnosťami kresťanskými hojne ozdobenou, za sväté missie a tak za duchovné znovuzrodenie nasledovne i za hmotný blahobyť ľudu nášho oduševnenou, horlivosťou za vieru Kristovú vynikajúcou paňou v blaženom manželstve nežijajúc rodinám kresťanským za príklad slúži.

Pri boku tak vznešeného smýšľania manželky musela sa zmá- hať tá náchylnosť, ktorú osv. pán Štefan Rakovszky od malička v sebe cítil: slabším, sužovaným, utlačeným, prenasledovaným ku po- moci prispieť. Tejto vznešenej náchylnosti môhol on tým viac zadosť učiniť že k tomu potrebnými vlastnosťami a schopnosťami od Boha obdarený bol. Či sa k nemu jednotliviec utiekal a či celá obec, on spravodlivej veci vždy zaujal, vec spravodlivú svojou učenosťou, výrečnosťou, schopnosťou a obratnosťou proti svevole a úžere bránil, nejednemu svevoľníkovi, úžerníkovi pohrozil, nehľadiac na to, jakého rodu alebo jazyka je ten sužovaný alebo ten sužovateľ, nedbajúc ani na tie neprijemnosti, akých sa mu za jeho pomoc dostane. Pravda, že takýmto spôsobom mnoho nepriateľov si získal najmä z rodu krivososov a ich pätylizáčov, ktorí by ho nie v ližičke ale v ná- prstku vody utopili, keby nebol jak podľa tela udatnej, skoro obrov- skej postavy, tak podľa ducha hrdinskej smelosti.

Kto sa zaujme ze jednotlivcov, ten aj všeobecné, zvlášte cir- kevné záujmy na srdci nosí; preto sotvá že povstali neverci proti cirkvi Kristovej u nás, už vidíme osv. pána Rakovszkyho v boji proti novým pohanom hájiť práva cirkvi svatej; zvláštne v prvých mesiacoch roku 1893-ho na stoličnom shromaždení liptovskom s hŕstkou veriacich kresťanov sťa Leonidás bránil sviatosť stavu man- želského, údatne bojujúc proti presile bludárov stavu manželského: proti židom a sožidovčným pánom a úradníkom (čest' tým 2—3 výniemkom) zaslepeným to nástrojom neveriacej vlády uhorskej.

Zápas tento bol tak skvelý, že katolícke kňazstvo liptovské nemeškalo osv. p. Rakovszkymu za jeho neohrozenú odhodlanosť kresťanskú spoiočne vďaky vysloviť. Pri tejto príležitosti potešilo sa kňazstvo z toho rozhovoru, medzi osv. p. Rakovszkym a jeho asi šesť ročným synkom: »Otče si ty proti civilnému sobášu?« »Áno« odpovedal otec. »I ja som proti nemu« dodal hrdo malý Egon Ra- kovszky. Jablko teda neletí ďaleko od stroma.

Osv. p. Štefan Rakovszky predvidiac, že krutý boj, cirkvi Kristovej v Uhrách nastávajúcí dlho potrvá, zamýšľal, ako obozretný

vojvoda, sossbierať roztratené sily; umienil si preto už r. 1893. založiť katolícky spolok, ktorý r. 1894. v mesiaci apríli uskutočnený za predsedu s veľkou oduševnenosťou jednohlasne osv. p. Štefana Rakovszkyho si vyvolili.

Ako horlivý katolík súčasťnil sa na válnych shromaždeniach katolíckych; v Žiline a v Prešporke účinkoval ako úd sriaďujúceho výboru; po válnom shromaždení v Žiline a v Prešporke svojim duchom katolíckym sa iskriacimi zdravicami všeobecnú pozornosť a oduševnenosť zbudil.

Na každom válnom katolíckom shromaždení uzavreli, aby sme tlač, spisbu katolícku podporovali, rozširovali. Veď od čítania podporovania a rozširovania katolíckych kníh, spisov a novín závisí mnoho, veľmi mnoho, snáď všetko. Katolícke knihy, spisy, zvlášte katolícke noviny sú škola, pre katolíka našich čias vojenská škola, v ktorej sa má vyučiť, vycvičiť za bojovníka, za ochrancu slobody a svojich práv tak cirkevných ako aj občianskych. Bohužiaľ katolícky ľud slovenský nikdy nemal, ani teraz nemá takej sriadenej školy; i za našich čias mu chýba nevyhnutne potrebný učiteľ: politický katolícky časopis. Tohoto učiteľa: politické katolícke noviny bolo treba zariadiť, stvoríť. A kto mal tie noviny vyprostredkovať? Osv. pán Štefan Rakovszky. Bolo treba vyše päťtisíc dvästo zlatých r. č. kaucie zložiť. Kde vziať tie tisíce? Osv. pán Štefan Rakovszky sa dal do práce, do ťažkej práce: započal, zaviedol zbierku; sám prvý podpísal dvästo zlatých; začal písať do novín a na všetky strany; chodil, prosil, nahováral, cestoval, pýtal a po veľkom namáhaní, unúvaní, po ohromnej práci, pri ktorej ani noci, ani dňa nemal ale okrem starosti mnoho mrzutosti a trpkosti okúsil — ako to môžu svedčiť, ktorým on svoje šlachetné srdce otvoril — po toľkých výdavkoch narodil sa ten politický katolícky učiteľ: časopis a dostal meno »Krešťan«. Že »Krešťan« už plní svoju blahonosnú úlohu: to je zásluhou osv. pána Štefana Rakovszkyho.

Povedzte, drahí rodáci, či nemusíme za svojho priateľa uznať muža, ktorý nám tak výborného a smelého učiteľa: »Krešťana« doprial; či nemáme ako svojho dobrodince požehnávať osv. pána Štefana Rakovszkyho, ktorý nás tak znamenitým a lacným časopisom obdaril, pri ktorom sa nie len zabavíme, poučime ale aj zvýšime niečo, hriechu, zvade, pravote vyhneme, keď v nedelu popoludni a vdelací deň večer nie u Ieika, ale pri Krešťanovi si posedíme, pobešedujeme. A koľko nás to posedenie, poučenie stojí do týždňa? Ani štyri krajiari! No so štyrmi krajiarmi ku Ieikovi ani nechod, lebo ťa za žobráka vyhlási.

Áno osv. pán Štefan Rakovszky skutkami dokázal, že je našim priateľom a šlachetným dobrodincem; on zasiuži teda od nás úctu a vďaku. A ako mu ju preukážeme? Tak, keď jeho vznešené úmysle aj nasledovať, podporovať budeme. Nám Slovákom i tak vždy poza uši hudú, že neradi čítavame, že z nás nič nebude, lebo že sa nechceme učiť, vzdelávať; dokážme, že o nás neprave smýšľajú a dokážme to skrze predplácanie, podporovanie, čítanie, rozširovanie »Krešťana« a iných katolíckych novín a spisov! Prosme Všemohúceho, aby nám osv. pána Štefana Rakovszkyho udržal, zachoval na mnohé roky v tej sile a zručnosti, ktorou teraz za slobodu, za práva a blahobyť tak ľudu ako aj cirkvi Kristovej horlí. Jeho meno nech sa skveje nie len pod našimi Karpatami, nech sa ono slávne ozýva po celej našej ubiedenej vlasti.

LISTÁREN.

Na také listy, ku ktorým nenie pripojená poštová marka, osobytým listom neodpovedáme, odpovie sa len v listárni.

Sztankován. V. P. F. P. I naďalej ráčte pracovať a účinkovať s nami, vo predu, prijmite našu vďaku.

Bytčica. V. P. R. Z. F. Váš užitočný dopis sme dostali, čím skôr ho upotrebíme; neráčte zabudnúť na nás; vždy nám bude milé vaše výborné prispenie.

Modor. J. V. Keď i nie hneď, neskoršie upotrebíme vašu prácu, veľ nebolo možno pre hojnosť materie.

Turzovka. V. P. J. T. Len práce všobecnejšieho záujmu môžeme upotrebiť, ináč ostatným našim čitateľom príliš lokálne zprávy by by docela zreteľné.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na correšpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiť každý počtový úradník *úplne za darmo*. Keď by niekto to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošoh, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

— **Cirkevné náradia**, umelecké výšivky, kostolné a spolkové zástavy, ruchá ku sv. omši, oltárne obraze a na križovú cestu ligotavé sviečne, biele šaty, milostné predmety, a modlitebné knižky sú k dostaniu u Szűtsa a jeho spoločníka, dvorných to dovážateľov kardinála arcibiskupa a primáša uhorského, ktorých my tu vrúcne odporúčame. Soznamy ceny posielajú sa na žiadosť z darma.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.50—6.70 zl. Raž 5.30—5.40 zl. Jacmeň na krm 5.80—6.15 zl. do pálenie 6.40—7.15 zl. na várku 7.35—8.50. Oves: 5.85—6.20. Kukurica: 6.50—6.55. Proso: 5.75—6.25. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 10.50—11.50. Kopolné semeno: 9.00—9.50.

3. Strova: Veľká biela fizuľa 8.75—9.25; tmavá 7.25—7.50 okruhlá: 8.75—9.25., drobná 9.25— tarkavá 6.80—7.00 šošovica 9—15. Hrach 7.50—9.00. Čistá 14.50.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—19. Burgyňa 2.40—2.50. Cibúľa 5.00—7.10. Cesnak: 18—24 zl. Petrželem: 3.60—8.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 3.30—4.00. Lesné a horné seno 3.50—4.20. Slama. Na postielanie: 1.30—1.50. Žup 1.55—1.60.

6. Siatie: Červená ďatelina 56.66 Lucerna 40—46 zl. Jarní ladník 6.50—7zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 271 hospodárskych volov; 259 dojných kráv. Následovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 345 zl. Dojné kravy: za jeden kus 70—145 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 3525 kusov oviec. Ceny: 11—17.50 zl. za páru, a 17—21 za živý kilo. Svinský trh: za kilogramm 41—42. V salašoch 28.280 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 152—155. Vajca 30—33. Loj. Maslo I. 100—140 zl. II. 70—120 mc. Slanina 43.50—44., udená 48—49 zl.

9. Vlna: drsnatá dvojstrižná 80—95; baránková 190—210 zl. po mc.

Odkiaľ si máme obstaráť lurdské
a iné sochy, jaskyňu, krížiky, sväte
hroby, krížové cesty at.d.

od výborného sochára

Jozefa Runggaldiera

Sv. Ulrich-Gróden

(v Tirolsku)

Ponevác ten sochár slovenský nevie, prosia sa všetci tí,
ktorí chcú po slovenský dopisovať, aby sa obrátili

na Gustava Štampfl

v Budapešti, VIII. Német-utca
6. szám.

Lurdská voda

v pôvodných jedoliterových sklenicách s
obalením a bezpoplatku 2 zl. 10 kr.

Pod nápisom

„Lurdské podivné zahojenia“

s mnohými pôvodnými obrázkami ozdo-
bené dielo v krásnej plátenej väzbe 33
harkové za 2 zl. Toto dielo v ktorom sa
vyprávajú v Lurde na tom svetočýrnom
milostivom mieste od roku 1858 sa prí-
hodivšie podivnejšie uzdravenia, podľa dô-
kladného oznamu očitých svedkov, na
základe pôvodných správ zrovna z milo-
stivého miesta vzatých, čo najvrúcenejšie
odporúčame. Môže sa obstaráť u hore
spomenutého

GUSTAVA ŠTAMPFL

V BUDAPEŠTI

VIII. Német-utca 6. sz.

Ohlasy pre naše noviny výlučne prijíma vydavateľstvo „Magyar Néplap“ v (Budapešť, I ker.
Döbrentey ulica číslo 18.)

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetké cir-
kevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú
a hneď sa môžu poslať: **Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.**

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knižičky pre údy občianskych spolkov a knižičky spláčováce.

Kus týchto 8 stranových knižičiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 2 kr.
Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a
súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva
a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov
a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarňi alebo v takej,
ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im
vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajte si všetci ruky, vtedy sa
budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým
honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí
si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1894. 29. septembra (I., Döbrentey-ulica 18.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.